

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Проблеми національної безпеки належать до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя.

Процеси глобалізації, посилення єдності світу з одночасним поглибленням його національної різноманітності є саме тим фактором, під впливом якого відбуваються серйозні зміни в усій структурі суспільства і держави.

Національна безпека – це категорія, яка характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав та свобод особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави.

Нинішній етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що сфера забезпечення національної безпеки сучасної держави перебуває у стані стрімких та постійних змін, і в ній переплітаються практично всі сторони життєдіяльності суспільства та функціонування держави. Цей стан має багато детермінант та потребує значної уваги з боку наукового аналізу

Це питання вивчали такі вітчизняні дослідники, як : Дзьобань О. П, Ліпкан В. А, Нижник Н. Р., Петрів І, Пилипчук В, І. Оніщенко, С. Жук, С. Мосов, П. Пригунов, М. Сунгуровський, О. Мельник., Іванец Г. І, Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, С. Г. Серьогіна, Л. Шипілова, Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк.

З початку ХХІ ст. головним законом світового розвитку стала глобалізація з її об'єктивними і закономірними процесами – інтеграція, глобалізація розвитку, глобальна трансформація. Процеси глобалізації відіграють роль зовнішнього фактора, який має амбівалентну спрямованість щодо національної безпеки, яка полягає в тому, що, будучи позитивним явищем суспільного прогресу, глобалізація поглиблює проблеми національної безпеки.

¹ Студентка слідчо-криміналістичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Крім того, вони є одним із факторів, який привів до формування нового уявлення про національну безпеку, відповідно до якого, по-перше, остання є складовим елементом системи вищого рівня (регіональної, міжнародної, глобальної безпеки), що є наслідком інтеграції світового співтовариства у прагненні подолати спільні загрози та виклики. А по-друге, проблеми національної безпеки отримали широке розуміння, що викликано інтернаціоналізацією політичних і правових систем різних країн та пов'язує їх з акцентом на невійськових аспектах національної безпеки, зокрема питаннях людського розвитку.

Це зумовлює особливу актуальність і дискусійність цього питання. Відповідно виникає необхідність наукового дослідження забезпечення національної безпеки з урахуванням процесів глобалізації, оскільки вони системно впливають на всі аспекти життєдіяльності держави, суспільства і людини та мають важливе практичне значення і повинні враховуватися при здійсненні державної політики. Для усіх без винятку країн це відкриває нові перспективи і до того ж несе й нові, великі загрози. Не може залишитися осторонь цих процесів й Україна.

Основними документами, які регулюють питання національної безпеки в Україні є Указ Президента України № 105/2007 «Про Стратегію національної безпеки України» та закон України «Про основи національної безпеки України». Враховуючи час прийняття цих документів, динаміку світових змін, можемо вважати їх дещо застарілими та функціонально непридатними.

До таких недоліків можемо зарахувати зокрема те, що чинна Стратегія національної безпеки України не має реалістичного аналізу та принципів розподілу бюджетних ресурсів, механізмів реалізації стратегічних цілей, не вказує терміни їх виконання. Внаслідок таких недоопрацювань цей документ є радше літературним твором, аніж політичним документом.

За останні кілька років накопичилося багато змін, спричинених регіональними та світовими тенденціями, які безпосередньо впливають на ситуацію в Україні.

Світовий та регіональний контекст для національної безпеки України змінюється сьогодні швидше, ніж будь-коли, і більша частина глобальних загроз, які для України ще кілька років тому були екзотичними чи неактуальними, стали сьогодні реальністю.

Слід зазначити, що всі загрози національній безпеці можна поділити на внутрішні та зовнішні. Власне, до зовнішніх чинників зарахува-

ли насамперед глобальні тенденції, які потенційно є джерелами загроз національній безпеці.

До них належать такі чинники, як загострення конкуренції між світовими центрами сили, причому нерідко порушуються норми міжнародного права, застосовується силовий тиск, спостерігаються спроби держав вирішувати свої проблеми за рахунок інших, неспроможних ефективно захищати власні національні інтереси; послаблення ролі міжнародних безпекових інститутів.

Також слід врахувати ще наступні чинники, які потенційно є джерелами загроз національній безпеці, такі як : наявність самопроголошених квазідержавних утворень на територіях суверенних держав, поява небезпечних прецедентів визнання деяких з них іншими державами, що стало стимулом для процесів регіонального сепаратизму.

Негативним є також посилення в умовах дефіциту сировинних ресурсів конкуренції за доступ до них та за контроль над маршрутами їх доставки на ринки споживання; збільшення кількості «проблемних» країн, які всупереч вимогам міжнародних режимів нерозповсюдження намагаються заволодіти зброєю масового знищення та засобами її доставки; поширення тероризму, піратства, наркобізнесу, незаконної торгівлі зброєю і ядерними матеріалами, транскордонної організованої злочинності, відмивання брудних грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, кіберзагрози.

Також, необхідно зазначити , що глобалізація стимулює суперечливі тенденції суспільного розвитку. Вона проходить в умовах жорсткої міжнародної конкуренції, яка викликає різноманітні форми як співробітництва, так і суперництва, породжує велику кількість загроз національній безпеці та вимагає від держав використання гнучких координаційних механізмів у цій сфері.

До вище зазначених проблем забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації , слід додати , що найбільш відчутними негативними джерелами загроз для національної безпеки, є ще такі явища, як міжнародні переливання капіталу, що вийшли з-під контролю і дають волю діям міжнародних фінансових спекулянтів, а також швидке поширення локальних економічних збоїв на інші регіони світу, труднощі в пристосуванні до глобалізації країн, що розвиваються, а також країн з перехідною економікою ,оскільки нерівні стартові можливості змушують ці країни приймати невивідні для себе»правила гри», зростаючий розрив

у рівні добробуту і ступені втягнення в процеси глобалізації багатих і бідних країн, це залишає останнім дуже невідповідний вибір для розвитку.

Також, одним із негативних факторів є витіснення зі сфери зайнятості менш підготовлених до технічного прогресу працівників, зростання безробіття в країнах, що розвиваються, зростання некерованості в розвитку ядерного технологічного потенціалу, загострення боротьби за розподіл світових природних, в тому числі енергетичних, зернових, водних, мінеральних ресурсів.

Ще однією проблемою у забезпеченні збереження національної безпеки в умовах глобалізації виступає інформаційна експансія найбільш впливових і сильних в інформаційному аспекті держав щодо решти держав світу, які хоч і мирним шляхом, але все ж можуть намагатися проникати в інформаційну сферу держав, заради навіювання та завульвованої пропаганди власних ідеологій.

Враховуючи вищевикладене, слід відмітити, що на сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень.

Кожний з цих факторів впливає на стан національної безпеки по-своєму, що потребує їх системного та комплексного врахування у процесі розвитку нашої держави, державного устрою у нашій країні, та безпосереднього усунення проблем та прогалин у забезпеченні національної безпеки за умов тенденцій загального світового розвитку та власне глобалізації.

Література:

1. Закон України «Про основи національної безпеки України». – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.
2. Дзьобань О. П. Національна безпека України: концептуальні засади та світоглядний сенс / О. П. Дзьобань. – Х. : Майдан, 2007. – 283 с
3. Чуйко З. Д.. Фактори забезпечення національної безпеки України в контексті інтеграції та глобалізації // З. Д. Чуйко . наук.стаття.-. 2010 р.
4. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, – 2012р. – випуск 24. – ст. 108–112.

Науковий керівник: Калмикова О. С., асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого